

De officieren onder hen wezen als regel op de erewoordsverklaring die zij medio juli ondertekend hadden. Dat waren schrijnende teleurstellingen. Maar van Hamel hield vol.

Na zijn parachutelanding was hij in Leiden komen aanlopen bij een medisch student, J. F. Ph. Hers, die hij vóór de meidagen in een Haagse zweefclub ontmoet had. Hers die vóór van Hamels komst al contact gehad had met een van de twee *Intelligence*-agenten die zich zomer '40 in bezet Nederland bevonden, ontpopte zich als een even toegewijde als vindingrijke helper. Van Hamel vond er nog andere: een ambtenaar van GS III, A. van Gruting, een adjudant-onderofficier van dezelfde dienst, J. H. K. Allers, die zijn woning in Den Haag als eerste zendadres ter beschikking stelde, een aanstaande schoonzoon van Allers, Jan van den Hout, die als marconist hielp bij het zenden en die in Amsterdam een vriend had, A. J. J. Buys, die van Hamels zender repareerde en twee nieuwe zenders wist te construeren, de bankier mr. E. E. Menten die zich bereid verklaarde, van Hamels werk en dat van de groepen die hij wilde oprichten, te financieren¹, en tenslotte een Duitse militair, een relatie van Hers, die voor allerlei Duitse papieren zorgde, soms ook voor een *Wehrmacht*-auto en *Wehrmacht*-benzine – en zo waren er meer. Wij kunnen ze niet allen met name noemen. Van belang is dat van Hamels zender van 31 augustus '40 af bijna dagelijks in de lucht was, vooral voor het doorgeven van militaire berichten: over Duitse scheepsconcentraties bij Rotterdam, over Duitse militaire opslagplaatsen, over Nederlandse fabrieken die Duitse orders uitvoerden, over Duitse vliegvelden in Nederland, enzovoort. In hoeverre van Engelse kant op die berichten gereageerd werd, is onzeker. Voor de Engelsen was vooral van belang dat er een verbinding bestond.

Spoedig meer dan één trouwens.

Het was, gelijk reeds aangeduid, van Hamels taak, enkele naast elkaar functionerende spionagegroepen in het leven te roepen. Eén kwam onder van Gruting te staan en deze schakelde er verscheidene oud-functionarissen van GS III bij in; een tweede groep werd opgebouwd door de Delftse ingenieur Johan van Hattem; vermoedelijk ging ook de groep Mekel-Schoemaker, die wij al noemden, als derde groep op een initiatief van van Hamel terug; korte tijd was er ook nog, geleid door mr. B. P. M. ten Bosch, een vierde groep die zich, nadat ze haar zendcontact met Engeland kwijt was geraakt, tot de z.g. Inlichtingendienst (ID) van de OD ontwikkelde. Op de activiteit van deze groepen komen wij in een volgend deel terug. De eerste

¹ Menten verkocht daartoe o.m. een huis dat hij bezat; hij kreeg ook geld van een vermogende broer.